

LBRIS

We know
books

Dumitru Curcăneanu

POVESTEA
LU'
ÎNCURCĂLUME

cu dragoste
Shury

SIONO
EDITURA
București, 2022

CUPRINS

Basmul și Povestea	5
Povestea lu' Încurcălume	85
Cetatea de Alabastru	87
Pădurea de Aramă	108
Pădurea de Argint	132
Ielele	157
Nunta	172

1

Erau tare bătrâni amândoi: BASMUL ȘI POVEȘTEA. Trăiau de la facerea lumii și câte pățiseră, mai ales câte văzuseră sau auziseră ei, ar fi umplut filele unei cărți 'nalte cât muntele, fiecare filă având întinderea oceanelor. Și gura lor, dacă ar fi sporovăit într-una la snoave și la povești adevărate, nu s-ar fi oprit în vecii vecilor. D-apoi să mai fi spus și din cele închipuite...?!

Moșneagul și baba, tare zgârciți la vorbă și morocănoși, ca mai toți bătrânii care nu au copii, nu căutau și nici nu doreau vecinătatea oamenilor. Erau sătui până-n gât de ei și de răutățile lor și se trăseseră de multe veacuri într-o oază dintr-un pustiu de nimeni încă străbătut, afară numai de păsările cerului și de vietățile care hălăduiau prin acele locuri. Vești despre semenii lor oamenii aveau în schimb berechet. Păsările, gângăniile, ierburile și copacii, lighioanele de tot felul, vânturile și ploile povesteau pe limba lor mereu despre isprăvile oamenilor, și cei doi bătrâni le

înțelegeau graiul. Ba încă și scăpărările stelelor aveau înțeles pentru ei și, cum acestea vedeau pământul ca-n palmă pe toate fețele, numai de vești despre lume nu duceau ei lipsă.

Dar, de când se aciuiaseră ei acolo în oază, scârbiți de zădărnicia lumii, snoavele și poveștile lipseau de la petrecerile oamenilor. La început, aceștia nu prea se sinchiseră. Aveau ei destule griji cu războaiele lor, cu zavistia¹ dintre ei și cu nedreptățile orânduirilor lor, ca să mai simtă lipsa celor doi bătrâni. Cu timpul însă, basmele și snoavele începură a se rări și a se asemana tot mai mult unele cu altele. Iubitorii acestor frumseți le adunară pe toate câte se mai găseau atunci pe fața pământului și le așternură pe hârtie. Întocmiră ei astfel tomuri grele și mari, cu scoarțe din piele, aurite la cotor, cu poze și litere frumoase pe toate filele, și le împărțiră cui avea nevoie de ele. Dar altele noi și mai frumoase decât poveștile din acele tomuri nu mai aflară culegătorii neobosiți. Atunci începură ei a tocni la basme și povești, ciugulind de ici, de colo, câte ceva din tomurile dintâi. Dar treaba aceasta nu a ținut prea mult; ia acolo, vreo două trei veacuri, că pe urmă cititorii, sătui să tot audă mereu același lucru, se lăsară păgubași, cărtind împotriva mâzgălitorilor pe hârtie.

¹ Discordie, ceartă (n. red.)

Părinții începură a se îngrijora de lipsa poveștilor. N-apucau să deschidă gura, că fiii și fiicele lor începeau a se înghionti și a-și face cu ochiul, ca mai apoi să spună:

— Tată, sau mamă, d-apoi basmul acesta îl știm și noi! Altul mai frumos nu știi?

Și bieții părinți începeau alt basm, care avea aceeași soartă ca și cel dintâi și mai încercau de vreo două trei ori, până când, scârbiți luau tomul și, aruncându-l în brațele copiilor, strigau mânioși:

— Na-vă! Căutați și voi acolo alte basme mai frumoase, că noi altele nu știm!

Părinții plecau supărați, iar copiii rămâneau bosumflați.

Ei, a mers cât a mers așa până când copiii au început a se îndeletnici cu alt soi de plăceri decât a basmelor: chinuiau animalele nevinovate, furau ouăle păsăretului cântăreț din cuiburi, băteau toată ziua drumurile și fugeau de la școala în care învățătorii nu mai știau să le aprindă închipuirea și să le cucerească inima cu strălucirea poveștilor.

Atunci părinții au început a se mișca și a cârți împotriva orânduirilor care se arătau neputincioase, pornind cu sfadă și gălăgie la curtea Cârmuitorului din acele timpuri.

Cârmuitorul i-a întâmpinat nedumerit:

— Ce v-a apucat, oameni buni, de v-ați pornit

cu toții ca niște ființe fără treabă tocmai acum când lanurile trebuie secerate, viile culese și pădurile tăiate? Văd că fiecare aveți jalba în proțap și, după câte se arată, cu toții sunteți nemulțumiți! Ba, adaugă el cu supărare din ce în ce mai mare, văd că și oștenii și corăbierii și-au părăsit treaba și s-au amestecat în rândurile nemulțumiților! Ce vi s-a întâmplat?

— Preaînțelepte Cârmuitor al nostru, a grăit atunci mai marele din sfatul țării în care se întâmpla toată această tărășenie și care cunoștea prea bine pricina nemulțumirii gloatelor, toți oamenii aceștia, bărbați ori femei, muncitori cinstiți și oșteni viteji, corăbieri încercați, înțelepți făuritori de stihuri, cititori în stele ori vraci vestiți, cu toții sunt mulțumiți de înțelepciunea și bunătatea ta, de bogăția pământului și a apelor, de răsplata muncii lor și de birul mic pe care-l plătesc cârmuirii!

— Atunci, care să fie pricina nemulțumirii lor? a întrebat Cârmuitorul, și mai nedumerit.

— Pricina nemulțumirii lor, Cârmuitorule, este grea și fără dezlegare, decât dacă mintea ta nu-i va veni de hac, că noi, sfătuitoarii tăi, chinându-le pe ale noastre de mulți ani, nu am reușit s-o ștergem din cugetul fraților și semenilor noștri! Căci iată care este: din țara noastră și din toate țările care ne înconjoară, precum și din toate

celelalte țări pe care le știm și cu care avem legături negustorești, au dispărut basmele și snoavele!

Și mai marele din sfatul țării spuse mai departe tot păsul oamenilor și arată toată truda înțelepților de a afla iarăși izvorul vorbelor de duh și a celor aurite de basm, astăzi atât de învechite că și pruncii le știau pe de rost.

Atunci Cârmuitorul a căzut pe gânduri, deși mulțimile se mișcau din ce în ce mai tare și-și fâlfâiau jalbele în vârful prăjinilor, de părea că un stol de porumbei dă năvală către tronul său.

La puțin timp după aceea, Cârmuitorul și-a ridicat dreapta și tăcere mare s-a așternut asupra mulțimilor, care au și coborât jalbele, în semn de ascultare.

— Oameni buni, a grăit Cârmuitorul cu glas blând, dar puternic și hotărât. Dreptate aveți și alături sunt de voi! Ce poate oare mulțumi trupurile și simțurile voastre mai mult decât bunăstarea, libertatea și sănătatea? Dar dacă stihuitorii și înțelepții noștri nu mai sunt în stare să vă dea și hrana sufletului, viața voastră nu prea e deosebită de cea a bouului sau a asinului din grajdul cald și îndestulat. Dreptate aveți, căci înțelepciunea gloatelor stă mai presus decât a oricui Cârmuitor, iar dorința voastră sfântă este pentru mine! De aceea, rogu-vă, înapoiți-vă în

liniște pe la casele și treburile voastre și, după trei zile, veniți și auziți hotărârea mea. De va fi ea bună, o veți urma; iar eu vă voi fi Cârmuitor și pe mai departe. De nu, cârmuirea să o ia acela care va da dezlegarea pricinilor nemulțumirilor voastre!

Și grăind astfel, Cârmuitorul s-a ridicat de pe tron și a plecat. Iar mulțimile tăcute, dar hotărâte, s-au dus la casele lor și la treburile lor, înțelese fiind ca peste trei zile să se întoarcă liniștite și fără jalbă, gata să asculte hotărârea Cârmuitorului.

Iar a treia zi, după cum fusese spus, s-au bulucit iarăși mulțimile, adăstând pe Cârmuitor, care, stând pe tron, le-a grăit astfel:

— Oameni buni, sfătuindu-mă cu înțelepții, am hotărât ca singur să plec în lume pentru a da de urma Basmului și a Poveștii, cine știe unde ascunși de scârba noastră. De mă voi întoarce, cu ei mă întorc, de nu, peste zece ani, alegeți-vă un alt Cârmuitor mai vrednic decât mine! Aflându-mă eu încă fără de soață și fără de copii, alegerea voastră va fi și mai ușoară, moștenirea mea nefiind zălogită acestora. Plec slobod, nesilit de careva și, chiar de nu am să mă mai întorc, vouă o să vă rămână măcar o poveste nouă: aceea a încercării mele!

Și, ridicându-se de pe tron, și-a scos acel

Cârmuitor drept și înțelept coroana cea de aur și a dat-o în păstrare mai marelui din sfatul țării. Și mai marele din sfatul țării a lăcrămat punând un genunchi la pământ. Apoi și a scos sceptrul bătut în pietre scumpe și l-a dat mai marelui oștirii. Și mai marele oștirii a lăcrămat, așijderea îngenunchind după datină.

La urmă și-a scos Cârmuitorul și bogata lui cabaniță², țesută din fir de aur, tivită cu hermelină și bătută cu pietre nestemate și a pus-o pe tron, acoperindu-l.

Mulțimile s-au învolburat, fremătând a încuviințare și laudă, după care s-au împrăștiat repede și oarecum rușinate.

Și nu era numai unul care spunea cu glas tare:

— Înțelept și drept Cârmuitor am avut! Să-l ajute norocul să se întoarcă plin de izbândă, pentru a ne cârmui și pe mai departe!

Iar căpeteniile și înțelepții se priveau unii pe alții, a mirare și nedumerire.

² Manta scumpă, bogat împodobită, purtată de domn (la înscăunare) sau de boieri la solemnități (n. red.)

2

Credeți oare că Basmul și Povestea nu au aflat îndată despre cele ce se petreceau în acea țară îndepărtată, în care mulțimile erau nemulțumite de lipsa lor?

Cum să nu afle, când stelele, mirate de bunătatea și înțelepciunea Cărmuitorului, au început a scăpăra între ele într-un fel anumit, vorbindu-și în graiul lor luminos, iar vânturile șopteau numai despre fapta aceasta?

Dar moșul, acrit de ticăloșia oamenilor și de lăcomia lor după cele trupești, i-a zis babei, care nici nu se sinchisea:

— Un Cărmuitor nebun și altceva... nimic! Să creadă el că va ajunge până la noi! Și chiar de-ar fi în stare să facă treaba asta, geaba³ i-ar fi truda! Tu ce zici, babo?

Baba a scuiptat în lături cu scârbă și n-a răspuns nimic.

³ degeaba, zadarnic (n. red.)

...

În timpul acesta, Cârmuitorul cel cu inima bună și minte înțeleaptă rătăcea prin lume, căutând Basmul și Povestea.

La început oamenii îl priveau cu milă, îl găzduiau și-l lăsau să întrebe, socotindu-l sărit din minți. Auzi vorbă, să cauți Basmul și Povestea?! Care om cu scaun la cap, cu grijă de ai lui și de el, s-ar fi încumetat să caute ceva care de mult dispăruse și care poate nici nu fusese vreodată?! Iar Cârmuitorul pleca mai departe, purtând păcatele hotărârii sale.

Mai apoi oamenii au început să râdă de el și să-l batjocorească. Mai ales copii cei mici care, după cum v-am spus de la început, băteau acuma drumurile, fugiți de la școală și de sub ascultarea părinților.

Găsindu-se el într-o țară străină și îndepărtată, țară în care oamenii se lepădaseră de basme și povești, socotindu-le drept scornituri care suceau mințile copiilor și, drept urmare, arsese răsunător tomurile groase și cu cotoare aurite, trase Cârmuitorul nostru la un han, ca un călător ce era.

Legă calul de un pripon, îi puse traista cu grăunțe în cap, îl rugă pe hangiu să pregătească adăpost bun și o țesălare pentru dobitoc, iar lui odaie și de mâncare.

Hangiul, ca mai toți hangii din toate locurile și

din toate timpurile, era tare curios din fire, iar nevastă-sa și mai și. Cunoscându-l după vorbă că este străin și socotindu-l tare bogat după straie, se zbăteau ca în frigare cum să-l descoasă mai bine. Dar Cârmuitorul, sătul până la gât de batjocura semenilor lui, se ținu bine și le spuse că este un neguțător din țara cutare, venit cu interes după cumpărături.

— Și anume ce cumpărături ai vrea să faci, neguțătorule? întrebă hangiul.

— Cărți! răspuse acesta. Cărți vechi și manuscrise din vechime, dacă pe la voi se află asemenea cărți.

„Mare ți-e grădina ta, Doamne!” se minună în sinea ei hangița, care, ca mai toate hangițele, era nurlie, rea de muscă, mai tânără decât bărbatul și mai lacomă de arginți decât el.

— D-apoi asemenea marfă nu cred să găsești la noi, la țară, ci numai în cetatea de scaun a Domniei, unde sunt mulți filozofi evrei și cărturari arabi. Poate la ei să găsești ceva cărți, că, la noi, puținele care au fost s-au pus pe foc, ele fiind stricătoare de suflet.

— Cum asta?! se miră Cârmuitorul.

— Prea bine! îi răspuse hangița cea nurlie, zâmbind dulce și trăgându-și un scaun lângă masa călătorului, în timp ce bărbatul ei scociora în pivniță după un ulcior cu vin vechi și tare, așa